

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

1 (407)

JANUARY – FEBRUARY 2024

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагадинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

ЭКОНОМИКА – ЭКОНОМИКА – ECONOMY

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494

Volume 1. Number 407 (2024), 349–365
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.678>

UDC 336 (574)
SCSTI 06.73.02

© **B.Kh. Aidosova***, **A.A. Makenova**, **A.Zh. Bukharbaeva**, **E.Zh. Ydyrys**,
N.S. Kusaeva, 2024

Kyzylorda University named after KorkytAta.

E-mail: aidos65.65@mail.ru

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF BEHAVIORAL FINANCE

Aidosova Bakhitzhamal Khangereevna — Candidate of Economic Sciences, senior lecturer, educational programs “Finance, Accounting and Audit”, Institute of Economics and Law, Kyzylorda University named after Korkyt Ata, Kyzylorda, Kazakhstan

E-mail: aidos65.65@mail.ru, <http://orcid.org/0000-0002-0818-9421>;

Makenova Aigul Akimzhanovna — Candidate of Economic Sciences, senior lecturer, educational programs “Finance, Accounting and Audit”, Institute of Economics and Law, Kyzylorda University named after Korkyt Ata, Kyzylorda, Kazakhstan

E-mail: aigul.m.a@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4942-2605>;

Bukharbaeva Akmaral Zhetibaevna — Doctor of Philosophy PhD, Acting Associate Professor, educational programs “Finance, Accounting and Audit”, Institute of Economics and Law, Kyzylorda University named after KorkytAta, Kyzylorda, Kazakhstan

E-mail: nuraim0510@mail.ru, <https://www.orcid.org/0000-0002-5849-8628>;

Ydyrys Erkebulan Zhalgasuly — Candidate of Economic Sciences, senior lecturer, educational programs “Finance, Accounting and Audit”, Institute of Economics and Law, Kyzylorda University named after Korkyt Ata, Kyzylorda, Kazakhstan

E-mail: erkebulan_idiris@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-7243-0463>;

Kusaeva Nurgul Satzhanovna — Master of Economic Sciences, senior lecturer, educational programs “Finance, Accounting and Audit”, Institute of Economics and Law, Kyzylorda University named after Korkyt Ata, Kyzylorda, Kazakhstan

E-mail: nurgulkusaeva@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-6020-8933>.

Abstract. This study is devoted to the development of theoretical and methodological approaches that argue for the main features of the financial behavior of the population for the formation of financial decisions. The theoretical and methodological basis of the study is the fundamental principles of behavioral finance, formed within the framework of psychology, sociology and economic science. The

evolution of behavioral finance as a financial science points to the fact that investors make economic decisions based on the integration of behavioral and cognitive psychology theories with traditional principles of economics and finance. Based on the study of theoretical provisions, it was revealed that behavioral finance, as a scientific category, belongs to the area of financial science where the subject of study is the incentive motives of subjects of economic relations regarding certain financial decisions in the field of formation and use of financial resources. In modern conditions, irrational models of behavioral finance are becoming increasingly common, which leads to the outflow of a significant part of funds from the economic cycle, as a result of which they are inaccessible to the sphere of material production and public finance as funds for investment and as consumer demand. At the same time, if, based on increasing the level of financial culture and financial literacy, all types of financial behavior (consumer, savings, pension, insurance, credit and investment) are rational, then this will allow saturating the economy with the necessary funds and stimulating the development of the financial services market and products, investment activities, as well as ensure active coordination of the financial and social spheres of society, the result of which will be an increase in the standard of living of the population. The work uses such general scientific methods of cognition as synthesis, expert-logical, systematization. The practical application of the research results can be carried out in the educational process in the development and implementation of courses in such disciplines as “Fundamentals of Financial Literacy”, “Personal Finance”, “Financial Planning and Forecasting”.

Keywords: financial behavior, theories of behavioral finance, theories of behavioral and cognitive psychology, generally accepted concepts of economics and finance

© **Б.Х. Айдосова***, **А.А. Макенова**, **А.Ж. Бухарбаева**, **Е.Ж. Ыдырыс**,
Н.С. Кусаева, 2024

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті.

E-mail: aidos65.65@mail.ru

МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ҚАРЖЫСЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Айдосова Бахитжамал Хангереевна — экономика ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы, "Қаржы, есеп және аудит" білім беру бағдарламалары, Экономика және құқық институты, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда, Қазақстан
E-mail: aidos65.65@mail.ru, <http://orcid.org/0000-0002-0818-9421>;

Макенова Айгүль Акимжановна — экономика ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы, "Қаржы, есеп және аудит" білім беру бағдарламалары, Экономика және құқық институты, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда, Қазақстан
E-mail: aigul.m.a@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4942-2605>;

Бухарбаева Акмарал Жетибаевна — PhD докторы, қауымдастырылған профессордың міндетін атқарушы, "Қаржы, есеп және аудит" білім беру бағдарламалары, Экономика және құқық институты, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда, Қазақстан

E-mail:nurai0510@mail.ru, <https://www.orcid.org/0000-0002-5849-8628>;

Ыдырыс Еркебұлан Жалғасұлы — экономика ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы, "Қаржы, есеп және аудит" білім беру бағдарламалары, Экономика және құқық институты, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда, Қазақстан

E-mail:erkebulan_idiris@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-7243-0463>;

Кусаева Нургуль Сатжановна — экономика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы, "Қаржы, есеп және аудит" білім беру бағдарламалары, Экономика және құқық институты, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда, Қазақстан

E-mail:nurgulkusaeva@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-6020-8933>.

Аннотация. Зерттеу қаржылық сипаттағы шешімдерді қалыптастыру үшін, тұрғындардың қаржылық мінзе-құлқының негізгі сипаттарын көрсететін теориялық және әдістемелік тәсілдемелерді дамытуға арналған. Зерттеудің теориялық-әдістемелік негізі психология, әлеуметтану және экономикалық ғылымдар шеңберінде қалыптасқан мінез-құлық қаржыларының іргелі қағидаттары болып табылады. Қаржылық ғылым ретіндегі мінез-құлық қаржыларының эволюциясы, инвесторлардың экономикалық сипаттағы шешімдерінің экономика және қаржылардың дәстүрлі қағидаттары мен мінез-құлық және когнитивті психология теорияларының интеграциялары негізінде қабылданатындығын көрсетеді. Теориялық ережелерді зерттеу негізінде ғылыми санат ретіндегі мінез-құлық қаржыларының қаржылық ресурстарды қалыптастыру мен пайдалану саласындағы белгілі бір қаржылық шешімдері бойынша, экономикалық қатынастар субъектілерінің ынталандырушы мотивтері зерттеу пәні болып табылатын қаржылық ғылым саласына қатысты болатындығы анықталды. Қазіргі жағдайда мінез-құлық қаржыларының рационалды емес модельдері жиі кездеседі, ол экономикалық циклден ақша қаражаттарының мәнді бөлігінің шығып кетуіне әкеледі, оның нәтижесінде олар инвестицияларға арналаған қаражаттар және тұтынушылық сұраныс ретінде материалдық өндіріс пен мемлекеттік қаржылар салалары үшін қол жетімсіз болады. Сонымен бірге егер қаржылық мәдениет пен қаржылық сауаттылық негізінде қаржылық мінез-құлықтың (тұтынушылық, жинақтау, зейнетақы, сақтандыру, несиелік және инвестициялық) барлық түрлері рационалды болса, онда экономиканы қажетті ақша құралдарымен толықтыруға, қаржылық қызметтер мен өнімдер нарығын, инвестициялық қызметті дамытуды ынталандыруға, сондай-ақ тұрғындардың өмір сүру деңгейін арттыруға септігін тигізетін қаржылық және әлеуметтік салаларды белсенді үйлестіруді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Жұмыста синтез, сараптамалық-логикалық, жүйелендіру сынды танымның жалпы ғылыми әдістері қолданылды. Зерттеу нәтижелерін тәжірибе жүзінде қолдану «Қаржылық сауаттылық негіздері», «Жеке қаржылар», «Қаржылық жоспарлау және болжамдау» сияқты пәндердің курстарын жасау және іске асыру кезіндегі білім беру процесінде жүзеге асырылуы мүмкін.

Түйін сөздер: қаржылық мінез-құлық, мінез-құлық қаржыларының теориясы, мінез-құлық және когнитивті психология теориялары, экономика мен қаржылардың жалпы қабылданған тұжырымдамалары

© **Б.Х. Айдосова***, **А.А. Макенова**, **А.Ж. Бухарбаева**, **Е.Ж. Ыдырыс**,
Н.С. Кусаева

Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: aidos65.65@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОВЕДЕНЧЕСКИХ ФИНАНСОВ

Айдосова Бахитжамал Хангереевна — кандидат экономических наук, старший преподаватель, образовательные программы «Финансы, учет и аудит», Институт экономики и права, Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: aidos65.65@mail.ru, <http://orcid.org/0000-0002-0818-9421>;

Макенова Айгуль Акимжановна — кандидат экономических наук, старший преподаватель, образовательные программы «Финансы, учет и аудит», Институт экономики и права, Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: aigul.m.a@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4942-2605>;

Бухарбаева Акмарал Жетибаевна — доктор философии PhD, исполняющий обязанности ассоциированного профессора, образовательные программы «Финансы, учет и аудит», Институт экономики и права, Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: nuraim0510@mail.ru, <https://www.orcid.org/0000-0002-5849-8628>;

Ыдырыс Еркебулан Жалғасұлы — кандидат экономических наук, старший преподаватель, образовательные программы «Финансы, учет и аудит», Институт экономики и права, Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: erkebulan_idiris@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-7243-0463>;

Кусаева Нургуль Сатжановна — магистр экономических наук, старший преподаватель, образовательные программы «Финансы, учет и аудит», Институт экономики и права, Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Кызылорда, Казахстан
E-mail: nurgulkusaeva@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-6020-8933>.

Аннотация. Настоящее исследование посвящено вопросам развития теоретических и методических подходов, аргументирующих основные черты финансового поведения населения для формирования решений финансового характера. Теоретико-методологической основой исследования являются фундаментальные принципы поведенческих финансов, сформировавшихся в рамках психологии, социологии и экономической науки. Эволюция поведенческих финансов как финансовой науки указывает на тот факт, что инвесторы принимают решения экономического характера на основе интеграции теории поведенческой и когнитивной психологии с традиционными принципами экономики и финансов.

На основе исследования теоретических положений было выявлено, что поведенческие финансы, как научная категория, относятся к той области финансовой науки, где предметом изучения являются побудительные мотивы субъектов экономических отношений по поводу определенных финансовых решений в области формирования и использования финансовых ресурсов. В современных условиях все чаще встречаются нерациональные модели поведенческих финансов, что приводит к оттоку из экономического цикла

весомой части денежных средств, в результате чего они оказываются недоступными для сферы материального производства и государственных финансов в качестве средств для инвестиций и в качестве потребительского спроса. В то же время если на основе повышения уровня финансовой культуры и финансовой грамотности все виды финансового поведения (потребительское, сберегательное, пенсионное, страховое, кредитное и инвестиционное) будут рациональны, то это позволит насытить экономику необходимыми денежными средствами, стимулировать развитие рынка финансовых услуг и продуктов, инвестиционную деятельность, а также обеспечить активную координацию финансовой и социальной сфер общества, результатом которой будет повышение уровня жизни населения.

В работе применены такие общенаучные методы познания, как синтез, экспертно-логический, систематизация. Практическое применение результатов исследования может быть осуществлено в образовательном процессе при разработке и реализации курсов таких дисциплин, как «Основы финансовой грамотности», «Личные финансы», «Финансовое планирование и прогнозирование».

Ключевые слова: финансовое поведение, теории поведенческих финансов, теории поведенческой и когнитивной психологии, общепринятые концепции экономики и финансов

Introduction

Research in the field of economic and financial behavior began to actively develop in the 1970s, when it became obvious that it was impossible to scientifically substantiate many financial decisions (mainly investment and consumer) that were irrational from the point of view of traditional financial science.

Research in the field of population behavior has long been far from financial science: it was concentrated mainly in the fields of sociology, psychology and marketing, and was in demand in the field of studying public opinion and forming sales strategies for large companies. The modern understanding of financial behavior focuses on the processes of formation and best use of financial resources at the disposal of households, which implies some kind of optimization in conditions of limited resources and unlimited needs. This idea fundamentally changed the direction of behavioral research and led to the need to study the reasons for the irrational use of financial resources by the population. Empirical studies of financial behavior have revealed its inconsistency with existing theories: it turned out that financial decisions are made not on the basis of the principles of rationality, but on the basis of another motivation, which is non-random and common to most people. Individuals differ in a wide range of parameters, but often make similar decisions under the influence of environmental conditions and a set of ideas formed in the process of socialization. The differences inherent in them can be leveled out or, on the contrary, clearly manifest themselves in the decisions they make and implement, which makes financial behavior diverse and not at all rational (Razumovsky, 2022).

The relevance of the topic of this study lies in the study of financial decisions

made by the population to substantiate typical behavioral profiles, which can serve as the basis for the formation of public policy to regulate the typical financial behavior of the population in order to ensure financial security.

In this regard, this study is devoted to identifying profiles of typical financial behavior that develops as a result of the implementation of financial decisions in the process of managing financial resources, based on assessing the level of financial literacy of the population in order to develop a mechanism for state regulation of these decisions to ensure the personal financial security of citizens.

Literature review and basic methods

In the post-Soviet period, the financial behavior of the population has undergone enormous changes and continues to change rapidly: deeper differences in the financial behavior of various social groups and residents of different regions of the country began to be observed. This is largely due to the complex dynamics of radical transformations, their incompleteness and the difficulties of the financial and economic crisis. A huge role is played by: deep material stratification; uneven development of regions; uncontrolled migration processes; disunity not only between elites and the masses, but also within social groups.

Currently, there are a number of studies devoted to the study of financial behavior and financial literacy. The most significant of them are presented in the works of Kazakh authors (Kovyazina, 2019; Kudaibergenova et al., 2022; Agambaeva et al., 2022; Mukan et al., 2023; Alshanskaya, 2023), as well as foreign authors (Rogachev, 2021; Razumovsky, 2022), (Thaler, 2017; Mackay, 2018; LeBon, 2018).

These works explore various aspects of behavior within the framework of an interdisciplinary approach in psychology, sociology and financial science, the fundamental principles of behavioral finance.

The methodological basis of the study was the dialectical method of cognition of functional-structural and systemic analysis, which made it possible to study interrelated and interdependent subjective and objective, socio-economic, institutional, psychological factors in the formation of the financial behavior of the population.

Results and discussions

Research on financial behavior takes place within the framework of three dominant economic, sociological and psychological scientific traditions, which have disparate theoretical and methodological apparatus and different ideas about a person.

Despite the fact that the areas of application of research within the framework of various approaches largely coincide, various aspects of financial behavior are studied, which are explained on the basis of the influence of various determining factors. The aspects and determinants studied correspond to the traditional areas of research in the three sciences.

At the present stage of development of science, the development of concepts that can form the basis for the unification of the behavioral sciences is just beginning; the formation of multidisciplinary knowledge about financial behavior is considered as the most important direction in the development of each of the sciences.

A new scientific field that emerged in the 1990s — behavioral finance — caused

lively discussions. However, the origins of behavioral finance can be traced back to a much earlier period: original publications more than 180 years ago are generally considered to be the beginning of the formation of the school of behavioral finance. Table 1 shows the evolution of behavioral finance theory.

Table 1 – Stages of formation and development of the theory of behavioral finance

Researchers, works	Period	Theories, concepts, models, opinions	Note
Ch. Mackay The Most Common Misconceptions and Follies of the Crowd (Mackay, 2018)	1841	Group Behavior Theory	The influence of mass reactions on the outcomes of famous events is revealed. Charles Mackay's findings made it possible to draw an analogy between group behavior and the behavior of financial market participants.
G. LeBon Psychology of Peoples and Masses	1894	Psychology of the masses	A study of group behavior was carried out from a historical and socio-psychological perspective, a rethinking of which has found application in the field of behavioral finance.
Selden G. C. Psychology of the stock market (Selden, 2010)	1912	Psychology of the stock market	Book by G.K. Selden was the first to work in the field of analyzing the behavior of financial market participants.
Simon H. Models of Bounded Rationality V 1 – Economic Analysis and Public Policy	1955	Bounded rationality models	Having analyzed the problem of a person's rational system, G. Simon comes to the conclusion about the limitations of human intelligence, which is consciously formed by the person himself, since he is limited in time and information. This means we can conclude that if the restrictions in which the subject is located are weak, then positive solutions immediately appear, and the problem becomes the choice of the optimal solution.
Tversky A., Kahneman D. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk	1956	Cognitive dissonance theory	In relation to behavioral finance, through the concept of cognitive dissonance, the dilemma of choice when managing financial resources can be described, for example, as follows: whether to create savings for investment (this is rational) or to increase expenses on current consumption (irrational) in order to have more rest or to buy something, which would become both a reminder of what has been achieved and a "beacon" (guideline) for future achievements, inspiring work.
Tversky A., Kahneman D. Extensional Versus Intuitive Reasoning: The Conjunction Fallacy in Probability Judgment (Tversky, Kahneman, 1983)	1973	Heuristic errors: availability, representativeness, adjustment and anchoring	The authors showed that when people are faced with uncertainty, they use several heuristic principles that simplify the task of estimating the likelihood of an event occurring. And although these principles are generally fair, in some cases they lead to serious systematic errors. This concerns errors of representativeness, accessibility and retention.

	1979	Prospect theory led to loss aversion bias	Prospect theory emphasizes subjectivity and states that people tend to overestimate low probabilities of alternatives and underestimate high probabilities. The theory states that people make decisions based on potential gains and losses using certain heuristics. At the same time, the theory is descriptive: it models decisions made in real life, and not optimal decisions resulting from known probabilities of known gains and losses.
	1981	Conjunction rule for multiplying probabilities	The authors argued that perhaps the simplest and most basic qualitative law of probability is the rule of conjunction. The representativeness and availability heuristics can make a conjunction more likely than one of its constituents. This phenomenon has been demonstrated in a variety of contexts, including word frequency estimation, personality assessment, medical prognosis, decision making under risk, criminal suspicion, and political forecasting.
R. Thaler. New behavioral economics. Why people break the rules of traditional economics and how to make money from it	1985	Introduction of systematic error in mental accounting	R. Thaler developed a theory that takes into account the use of simplifications that people use when making financial decisions, using separate accounts in their minds for finances intended for different purposes (life, vacation, entertainment, mortgage, etc.) and /or obtained with varying degrees of effort (salary, random winnings, etc.), focusing on the impact of each individual decision rather than their overall effect. He also showed how "loss aversion" can explain why people value an item they own more highly, calling this phenomenon the "endowment effect."
De Bondt W., Thaler R. Is the stock market overreacting?	1985	The theory of overreaction in stock markets	V. De Bondt and R. Thaler noted that there are "inherent" factors that push investors to make certain investment decisions, but these factors cannot be measured and are not taken into account by the decision makers themselves.
N. Barberis, A. Shleifer, R. Vishny A model of investor sentiment	1998	A model of investor sentiment regarding underreaction and overreaction to stock prices.	Empirical research in finance has identified two families of widespread patterns: underreaction of stock prices to news such as earnings announcements, and overreaction of stock prices to a series of good or bad news. The authors present a parsimonious model of investor sentiment that is based on psychological data and leads to both underreaction and overreaction for a wide range of parameter values.

Statman M. Behavioral finance: Past battles and future engagements	1999	Behavioral theory of asset pricing, behavioral portfolio theory	The authors believe that market efficiency is at the center of the battle between standard finance, behavioral finance, and investment professionals. Behavioral finance has shown that value characteristics matter both for investor choice and for asset prices. Consequently, financial discipline would benefit from accepting the first meaning of market efficiency and rejecting the notion that security prices are rational. It is then possible to stop striving for market efficiency and focus on studying asset pricing models.
Shleifer A. Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance (Shleifer, 2000)	2000	Linking behavioral finance to the efficient market hypothesis has demonstrated that stock markets are inefficient	A. Shleifer believes that behavioral finance begins with the observation that assumptions about the rationality of investors and perfect arbitrage are overwhelmingly refuted by both psychological and institutional evidence. In real financial markets, less rational investors trade against arbitrageurs whose resources are limited by risk aversion, short horizons, and agency problems. The book presents models of such markets that explain available financial data more accurately than the efficient markets hypothesis and generate new predictions about security prices.
Barberis N., Huang M., Santos T. The theory of perspective and asset prices	2001	Incorporating prospect theory into asset price analysis	The authors proposed a new asset pricing system. According to prospect theory, an investor derives utility not only from the level of consumption, but also from changes in the value of his financial position. He is much more sensitive to decreases in wealth than to increases, which is the utility potential feature of 'loss aversion'. Previous gains cushion subsequent losses, and previous losses increase the pain of subsequent shortfalls. The authors studied asset prices in the presence of agents with these types of preferences and found that their model reproduced the high mean, volatility, and predictability of stock returns.
Grinblatt M., Keloharju M., Linnainmaa J. Do smart investors outperform dumb investors? (Grinblatt, Keloharju, Linnainmaa, 2009)	2001	The Role of Behavioral Factors in Determining Trading Behavior	The authors of the article drew attention to the fact that men trade securities much more actively than women in all age groups. This is explained by the fact that men are more confident in their knowledge of the market and ability to anticipate events. As a result of the research, it was concluded that living in an official marriage reduces the number of speculative operations in stock trading. And people with high intelligence play in the stock market more successfully than others.

Fromlet N. Behavioral Finance-Theory and Practical Application (Fromlet, 2001)	2001	The importance of behavioral finance, a departure from the traditional paradigm of homoeconomicus to more realistic ideas	Traditional finance is based on the assumption that agents operating in markets are homoeconomicus, that is, they behave rationally. In practice, under conditions of uncertainty and risk, people act irrationally, as they are influenced by a number of different psychological factors. The development of the financial science of behavioral finance explains investors' economic decision-making by combining theories from behavioral and cognitive psychology with generally accepted concepts from economics and finance.
Barberis N., Thaler R. A survey of behavioral finance	2003	Behavioral Finance Review	The authors consider various models of behavioral finance with not entirely rational agents - investors, traders, managers, which proves that it is possible to think coherently about asset pricing, while taking into account significant aspects of human behavior. In particular, the authors explore questions such as whether rational agents can correct failures caused by irrational traders; how to reflect the actions taken by rational managers in response to irrationality on the part of investors.
Joshua D. Coval, David Hirshleifer and Tyler Shumway. Can Individual Investors Beat the Market?	2006	The influence of behavioral biases on prices shares Price changes are faster for biased investors than for unbiased investors	The authors' research concludes that skilled individual investors exploit market inefficiencies to generate outsized returns that exceed any returns available through well-known size, value, or momentum-based strategies.
Thaler R., Sunstein C. Nudge. Architecture of Choice	2017	Guided choice theory	The authors have covered a variety of topics, including retirement savings, Social Security, credit markets, the environment, health care, marriage, and many others. The authors believe that understanding the architecture of choice and the power of nudges will encourage others to invent new ways to improve life in different areas. The authors explore the concept of "choice architecture" and how it can be used to positively influence human behavior.

When studying the concepts of behavioral finance, classical finance still remains fundamental, but in this area of research, the behavioral aspects of psychology and sociology are organic activators.

Contemporary behavioral finance practice encompasses five core concepts:

- Mental accounting, which reveals the tendency of people to allocate money for certain purposes;
- Herd behavior, which means the desire of people to model the financial behavior of the majority.

- Emotional rupture, which refers to making decisions based on extreme emotions such as anxiety, anger, fear or excitement, which quite often lead people to irrational behavior.

- Linking the level of expenses to a certain standard, i.e. this could be consistent spending within budget or streamlining spending to meet needs.

- Self-esteem is the tendency to make choices based on overconfidence in one's own knowledge or skills, i.e. people are committed to overestimating their knowledge than others, even when it is objectively insufficient.

For behavioral finance analysis, the following individual biases were identified:

Confirmation bias is when investors are willing to accept information that reinforces their already held belief in an investment. Investors, even if the information is incorrect, readily accept it to confirm the rationality of their investment decision.

Experiential bias occurs when investors' memory of recent events biases them or leads them to believe that a given event is substantially likely to happen again.

For example, during the global financial crisis of 2008–2009, many investors left the stock market in anticipation of the possibility of a repeat of the crisis.

Loss aversion occurs when investors place more importance on worrying about losses than on enjoying market gains, i.e. they prioritize preventing losses over making a profit on an investment.

It should be noted that investors methodically hold losing investments for longer than would be expected, and they sell profitable investments too early. This is known as the disposition effect, which results in investors holding onto their losing positions rather than taking their losses in hopes of breaking even.

Familiarity bias occurs when investors tend to invest in what they know, i.e. choose investments that they have a history with or are familiar with (Adam Hayes, 2023).

Thus, behavioral finance provides an opportunity to understand how various financial decisions are influenced by human emotions, biases, and the cognitive limitations of the mind in processing and responding to information.

Representatives of economic psychology G. Antonides and V. Fred Van Raaij identify four levels of financial behavior: budget and cash management; creating and maintaining a reserve for unforeseen expenses; targeted financing, borrowing; financing goals and capital management. The described levels of financial behavior form a hierarchical model (Antonides, Fred Van Raaij, 1999) (Table 2).

Table 2 - Levels of financial behavior

№	Levels	Content
1	Budget and cash management	Includes expenses for the purchase of food, transportation, vacations and other consumer expenses, expenses for utilities and other obligatory current payments, expense transactions on rental and mortgage accounts. If at the end of the month there is some amount left, it refers to residual savings - unconscious, accidental savings.

2	Reserves, savings and emergency funds	The accumulation of funds is due to the need to create a reserve in case of unforeseen events. Funds are stored for a long time. Households create a short-term savings account, which is replenished by regular payments. Creating and maintaining a reserve requires self-control to avoid spending the balance on current consumption.
3	Targeted accumulation, borrowing	The accumulation process at this level is due to the primary nature of the target task. Such tasks include the purchase of durable goods: a car, a house, etc. In addition, credit behavior is added to the saving behavior of an individual or household at this level.
4	Capital Management	This level is relevant only for people with high incomes. It is concerned with the creation and maintenance of household wealth through investment, speculation and property purchases. The important objectives in this case are obtaining financial benefits: high interest and dividends, as well as avoiding inflation. To optimize tax payments and achieve high profits, households and individuals with high incomes often resort to the help of tax experts and investment consultants (Rogachev, 2021).

At the first level (budget and cash management), all consumers are involved. Depending on the income level, households move to the second, third and fourth levels. Households involved in a certain level of financial behavior, at the same time, operate at lower levels. At the level of targeted accumulation, a person usually also has a financial reserve and manages the budget and funds (Rogachev, 2021).

Financial behavior is divided into the following types: consumer, savings, pension, insurance, credit, investment (Fig.1).

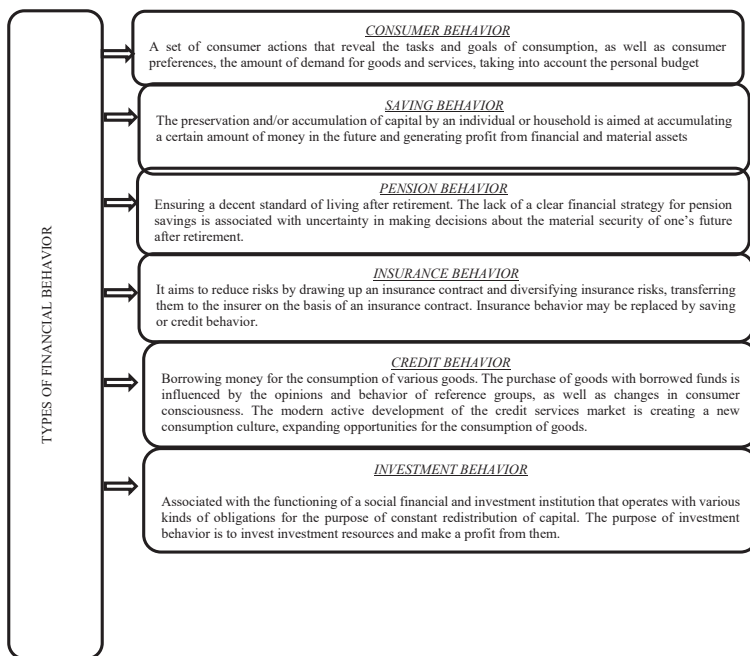

Figure 1 - Types of financial behavior

Consumer behavior is considered from the perspective of economic, sociological and psychological approaches. The economic-sociological approach is that the social environment and the nature of people's socialization influence their patterns of consumer behavior. The psychological approach emphasizes the importance of the personal characteristics of the individual or household members, their emotional state, as well as the perceptual errors and biases that accompany the selection process.

In turn, the considered value paradigms determine the motivational mechanisms and the dominant strategy of saving behavior, among which are: conservative, progressive, moderate-aggressive and aggressive strategy (Fig. 2).

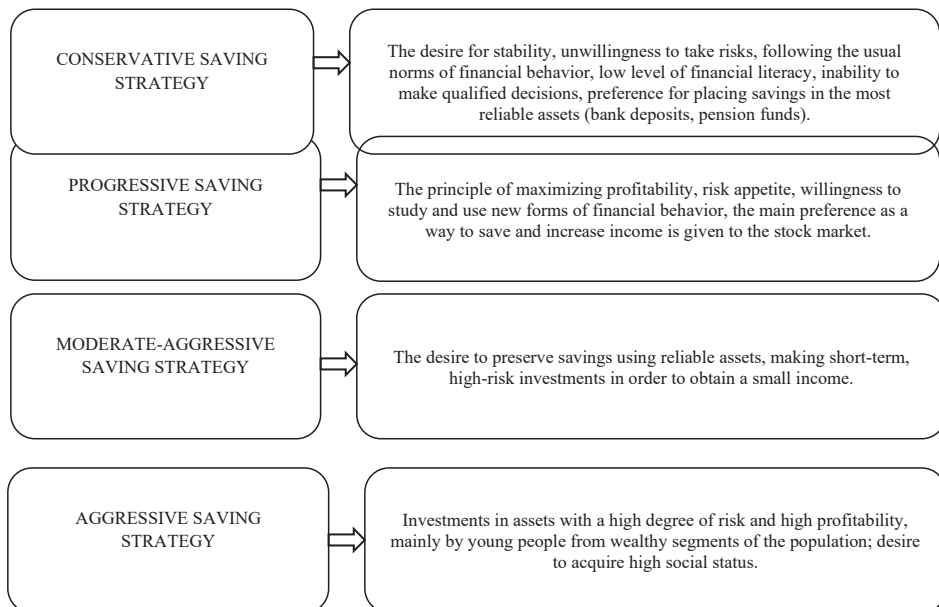

Figure 2. Main factors of saving behavior strategies

Investment behavior is characterized by the use of accumulated and free financial resources to make a profit. The type of investment behavior is formed under the influence of individual characteristics, which include: age, experience with financial instruments, knowledge of financial markets, risk appetite, amount of savings, as well as goals, requests, preferences that the investor sets for himself.

The basis of investment behavior is a person's idea of his status in the socio-economic structure of society and an understanding of his role in the socio-economic sphere.

The following types of investment behavior exist:

- a determined investor who makes bank investments or securities investments;
- an indecisive investor who currently has no invested funds, but intends to invest them in the future;
- a low-income investor who refuses to invest because he does not have enough funds not only for investment, but also for current consumption);

- adisinvestor who refuses to invest due to various fundamental convictions.

Investment behavior is greatly influenced by such a trait as risk appetite. Depending on risk preference or aversion, three types of investment behavior can be distinguished: conservative, moderate, aggressive.

The conservative type is characterized by investments in risk-free instruments in order to receive interest on deposits; the moderate type is expressed in the ability to risk part of the capital in order to obtain higher returns; the aggressive type of behavior is characteristic of those individuals who have a stable income, are not afraid of financial losses, and are aware of the risks associated with investment behavior. The aggressive type manifests itself in taking high risks in order to obtain potential short-term profits.

In addition, there are both rational foundations of investment behavior and reasons for deviations from rationality. Research in the field of behavioral finance shows that stock market participants often deviate from the profit maximization strategy and constantly lose during stock trading.

Irrational investment behavior occurs when investors tend to take profits by selling stocks that are constantly rising in price and holding on to stocks whose prices have been declining, in the hope that their prices will soon go up.

It is considered rational to sell stocks that are falling in price and buy (or at least not sell) stocks whose prices are rising. These actions of investors are associated with “loss aversion”, since the investor wants to record income, not loss.

In Kazakhstan, under the influence of socio-economic conditions, the macrostructure of consumer spending of the population is undergoing changes.

The population of the Republic of Kazakhstan continues to increase the cost of food products in its expenditure structure. Their share of purchases in the 2nd quarter of 2023 was 51.3 %, while for the same period in 2022 it was 50.1 %. The service sector is also characterized by increased dynamics - spending on it among the population increased from 17.6 to 18.3 %. At the same time, the growth accounted for the so-called “mandatory” types of expenses - payment for housing and communal services and communication services.

Expenses for the purchase of non-food products, on the contrary, are most susceptible to fluctuations. Their share in the expenses of the population of the Republic of Kazakhstan in 2021 was 23.2 %, in 2022–24.2 %, while in 2023–22.5 %.

The population’s credit debt also increased in the structure of expenses. In 2021, loan repayment costs amounted to 5.4 %, in 2022 the figure increased to 6.1 %, with a slight decrease to 5.9 % in 2023.

Thus, the population increasingly adheres to a “protective” model of behavior and a regime of forced savings: “non-essential” expenses are subject to the greatest decline, and the share of food is growing. At the same time, in order to make up for falling incomes, lending is playing an increasingly important role in personal consumption.

For the vast majority of Kazakhstanis, financial activity is limited to savings (in cash or bank deposits) and consumer loans.

In conditions of high prices and compression of cash incomes, consumer credit is becoming an increasingly common source of funds for living. According to the National

Bank, as of November 1, 2023, the volume of consumer lending amounted to 9.6 trillion tenge.

Surveys by the Kazakhstan Institute for Strategic Studies under the President of the Republic of Kazakhstan (KISS) showed that every fourth person in the country is burdened with loans/debts without savings. Every fifth family (18.8 %) has small savings and does not currently use credit.

In addition, only 5.7 % of respondents have enough savings to live on for at least a year. About a quarter of all respondents (25.4 %) have neither savings nor debts (Alshanskaya, 2023).

An analysis of the savings strategy of the population of the Republic of Kazakhstan makes it possible to conclude that the choice of currency for storage depends on the level of income (and, accordingly, the amount of savings). Most Kazakhstanis prefer to keep their savings in tenge. There are three times fewer respondents who prefer to keep money in dollars. Euro and ruble deposits turned out to be the most unpopular. 40% of the population do not have savings or experience storing money, and therefore find it difficult to answer the question.

More than half of respondents with an income of up to 100 thousand tenge do not have the opportunity to save, and those who have savings prefer to keep money in tenge; the ratio of savings in tenge to dollars is 8:1. Respondents with incomes above 200 thousand tenge adhere to the rule of diversifying savings in order to reduce risks: the ratio of savings in tenge and dollars is reduced to 3:2 (Kovyazina, 2019).

The formation of a credit culture is dominated by the cult of demonstrative and proactive consumption, where social and psychological factors predominate. The decision to demand borrowed funds is influenced by the social environment and consumer behavior of social groups. It is these factors that become the determining factors in the credit behavior of such borrowers. Among the population there are such expressions as “not to be worse than others”, “worse than we are”, etc. Such self-esteem of a certain part of the population of Kazakhstan forces them to consume beyond their financial capabilities and forms advanced consumption.

As practice shows, consumer loans issued to this group of people become irrevocable or doubtful. When loans occupy a predominant share of almost 50% in the structure of assets of second-tier banks, then studying methods for reducing the level of non-performing loans is an urgent task both for second-tier banks and for the population (Kudaibergenova et al., 2022).

In particular, research on the influence of the level of financial literacy among Kazakh students on the volume of microloans allows us to conclude that the number of financially literate students is 45% of all students who took part in the survey (Mukan et al., 2023). The financial literacy index among students for 2022 is 46.1. Both correlation and regression analyzes show that financial illiteracy has a positive effect on the rapid growth of microfinance institutions. Therefore, the researchers suggest that government regulators monitor MFIs regarding information about student cash flows.

Kazakhstani researchers in the field of financial literacy and household inflation

expectations (Agambaeva et al., 2022) came to the conclusion that the average consumer in the Republic of Kazakhstan has a relatively low level of financial literacy. Regression analysis showed that people with higher levels of financial literacy tend to have relatively lower and more accurate inflation expectations over a 12-month horizon. Thus, consumers with lower ability to process financial statistics and information tend to overestimate inflation because they are less informed about short-term and long-term price trends.

Another conclusion of the study is that financial literacy increases the accuracy of ex post inflation expectations: households with a relatively high level of financial literacy have more realistic forecasts regarding the development of inflation processes, and the deviation of their expectations from real values is lower.

Conclusion

Behavioral finance is a field of study that focuses on how psychological influences can influence market outcomes. One of the key aspects of behavioral finance research is the influence of psychological biases. Some common financial behaviors include loss aversion, consensus bias, and familiarity bias.

Consumer finance behavior is inherent in all people and is determined by economic, social, psychological and emotional factors, as well as the characteristics of the institutional environment. It is worth noting that individuals for whom consumer behavior becomes an end in itself are prone to wastefulness, the manifestation of addictive behavior, shopping addiction, the cult of materialism or conspicuous consumption.

In contrast to consumer behavior, saving behavior is characterized by an orientation toward the individual's formation of savings.

The main difference between investment behavior and savings behavior is the focus on increasing available funds. Their similarity is manifested in the need to limit consumption in order to save part of the money.

Investment behavior can be considered as a transformation of saving behavior in conditions of stable growth of household incomes, development of the stock market and its government support.

Thus, the study of the financial behavior of the population is relevant not only at the theoretical level, but is of great practical importance in matters of increasing the level of financial literacy of the population, as well as financial organizations themselves, which, of course, is a condition for their successful functioning and further development.

In the context of growing incomes of the population, the emergence of new types of lending, the development of insurance and pension programs, and increased interest in investment projects become a factor complicating the financial behavior of the population, increasingly deviating it from traditional economic models. Taking into account the ongoing changes and taking adequate measures to respond to them will allow authorities and enterprises to mobilize significant amounts of unused financial resources by the population and direct them to economic development.

REFERENCES

- Adam Hayes. Behavioral Finance: Biases, Emotions, and Financial Behavior // https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.e05d720e-65d5f4b2-27ea18a9-74722d776562/https/www.investopedia.com/terms/b/behavioralfinance.asp
- Agambayeva S., Konurbayeva N. Financial literacy and inflation expectations of households // <https://www.nationalbank.kz/file/download/79708>
- Alshanskaya A. Consumer and financial behavior of the population // <https://kisi.kz/ru/potrebitelskoe-i-finansovoe-povedenie-naseleniya/#>
- Animitsa P.E. (2015). Features of financial behavior of households in conditions of geopolitical instability // *Journal of new economy*. — 2015. — №. 4 (60). — Pp. 43–50.
- Antonides G., Van Raaij W.F. (1999). Consumer Behaviour: A European Perspective // *European Journal of Marketing*. — 1999. — T. 33. — №. 5–6. — Pp. 433–435
- Fromlet H. (2001). Behavioral Finance-Theory and Practical Application *Business economics: the journal of the National Association of Business Economists*. — 2001. — Vol. 36. — Pp. 6–69
- Grinblatt M., Keloharju M., Linnainmaa J. (2009). Do smart investors outperform dumb investors? // chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.econ.yale.edu/~shiller/behfin/2009_11/grinblatt-keloharju-linnainmaa.pdf
- Katona G. (1975). *Psychological Economics*. // New York: Elsevier Scientific Pub. Co. — 1975. — Pp. 229–251.
- Kovyazina K. Peculiarities of consumption and financial behavior of Kazakhstanis // <https://ekonomist.kz/kovyazina/osobennosti-potrebleniya-i-finpovedeniya/>
- Kudaibergenova K.S., Kazybaev B.O., Sataev E.A., Abildakhanova S.R. (2022). Socio-economic factors of credit behavior of the population // *KazUEFiMT Bulletin*. — №3(48). — 2022. — Pp. 221–227
- McKay Ch. (2018). The most common misconceptions and follies of the crowd / translated from the English by D. Kirichenko. — M.: Alpina Publisher, 2018. — 683 p.
- Mukan M.M., Malik G., Mukametkaliyeva M.A. (2023). The impact of financial literacy among Kazakhstani students on volume of micro loans. *Central Asian Economic Review*. — 2023;(2):129–140. — <https://doi.org/10.52821/2789-4401-2023-2-129-140>
- Razumovsky D.Y. (2022). Formation of financial decisions based on profiles of financial behavior of the population. Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences. Ural State University of Economics. Yekaterinburg — 2022. — 229 p.
- Rogachev D.Y. (2021). Characteristics of financial behavior of Russian students. Dissertation for the degree of Candidate of Sociological Sciences. — Nizhny Novgorod. — 2021. — 221 p.
- Selden G.C. (2010). *Psychology of the stock market*. — New York: Cosimo Classics, 2010. — 94 p.
- Shleifer A. (2000). *Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance*. — Oxford, UK: *Oxford University Press*. 2000. — ISBN 0-19-829227-9
- Tversky A., Kahneman D. (1983). Extensional Versus Intuitive Reasoning: The Conjunction Fallacy in Probability Judgment // *Psychological Review*. — 1983. — Vol. 90. — Pp. 293–315

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Б.Т. Абыканова, У.Т. Туленова, Ж.К. Салыкбаева, Али Чорух, А.А. Таугенбаева ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИЛІГІН ДАМУ ТУРАЛЫ ШАРТЫ РЕТІНДЕ ПӘНДІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ.....	7
А. Әбілқасымов, Н. Жапашов, Н. Жұмабай, Е. Сандыбаев STEM ЖӘНЕ STEM ЕМЕС ПӘНДЕР МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ LESSON STUDY КӘСІБИ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУЫ.....	22
Р.У. Альменаева, Н.Д. Андреева, Р.Х. Курманбаев, Б.А. Досжанов БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН МОБИЛЬДІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЭКСПЕРИМЕНТТІК НӘТИЖЕЛЕРІ.....	33
Б. Анас, М. Скаков, Ш. Раманкулов, С. Есер «НАНОТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ НАНОМАТЕРИАЛДАР» ПӘНІНІҢ ОҚУ МАЗМҰНЫН ҚҰРУДЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН ОҚЫТУДЫҢ КЕЗЕҢДЕРІ.....	47
С.К. Асылбекова, А.Х. Давлетова, Г.Ф. Нурбекова, Ж.А. Беккожина, О.А. Айгунова ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МОНИТОРИНГ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ БІР БӨЛІГІ РЕТІНДЕ КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСЫ.....	58
Г.Ә. Әбенова ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА НЕОЛОГИЗМДЕРДІ ОҚЫТУ.....	72
Ж.А. Байбағшаева, К.Т. Жанұзақова ЖОО-ДА ОРАЗБЕК СӘРСЕНБАЕВ ПРОЗАСЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ОҚЫТУ.....	85
А.К. Бақажанова, А.Е. Сағимбаева, Р.А. Шоқанов БОЛАШАҚ ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚЫТУДЫ ЖЕТІЛДІРУ.....	95
К.Г. Балгинбаева, Д. Муса ҚҰРАЛДЫ-ӘДІСТЕМЕЛІК ПЛАТФОРМА АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТУРАЛЫ НЕГІЗГІ АСПЕКТІЛЕРІ.....	109
А.И. Булшекбаева, М.К. Сураншиева, З. Бейсембаева, Ж.Ж. Асанханова ПӘНАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭМОЦИОНАЛДЫ ОҚЫТУ (SEL) ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	123
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, А.Х. Касымов, Ж.Қ. Жалғасбекова, Р.Н. Шадиев ОҚЫТУДЫ САРАЛАУ ҮШІН ЦИФРЛЫҚ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНДІ ПАЙДАЛАНУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	134
Р.А. Ельгинова, Ж.К. Нурбекова, К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Ж.Б. Копеев ТОЛЫҚТЫРЫЛҒАН ШЫНАЙЫЛЫҚҚА ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМІН ДАЯРЛАУДЫҢ МАЗМҰНЫ.....	149
Ш. Жанысбекова, Г. Сырлыбаева ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ ПРАГМАТИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУ ОҚУШЫЛАРДА ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕМЕЛЕРІН ЗЕРДЕЛЕУ.....	162
Ж.Е. Зулыхар, А.Р. Серікбаева, Г.Ф. Нурбекова, Қ.У. Кариева, I.M. Sirojiddinova ЖЕЛЛІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	178
Б.З. Кенжегулов, Ж. Сайдолқызы, Р.Қ. Аманғалиева, Д.А. Ахметбай, P. Schmidt ОРТА МЕКТЕП БАҒДАРЛАМАСЫНДАҒЫ КҮРДЕЛІ ТРИГОНОМЕТРИЯЛЫҚ ТЕНДЕУЛЕРДІ ЖАСАНДЫ ЖОЛДАРМЕН ШЕШУ ӘДІСТЕРІ.....	194
Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Урбисина, А.С. Омуралиев ВИРТУАЛДЫ КОНСТРУКТОР ЖӘНЕ STEM-ТЕХНОЛОГИЯСЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ.....	212
А.А. Куралбаев, Г. Пилтен, Г.Н., Диханбаева, А.Ш. Жүнісова БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ОҚУ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ МЕН ӘДЕТТЕРІН БАҒАЛАУ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА.....	231

Р. Салықов, М. Скаков, И. Усембаева, Ш. Раманкулов, А. Чорух ОҚЫТУДАҒЫ ПӘНАРАЛЫҚ STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫ: «ЭЛЕКТР ЖӘНЕ МАГНЕТИЗМ» БӨЛІМІН ОҚЫТУДЫҢ ФОРМАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ.....	241
А.Ы. Сафарғалиева ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУЫ: НЕГІЗГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР.....	253
А. Сейтмуратов, А. Нұрғалиева, С. Меңліхожаева, Д. Жарылғапова, М. Парменова, Р.Ж. Мрзабаева, А.Б. Сакулова МАТЕМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН КӘСІБИ ДАЯРЛАУ МАҚСАТЫНДА МАТЕМАТИКАЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМДАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ БОЛЖАМДЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК МОДЕЛІ.....	269
М.К. Скаков, Т.Н. Далабаев, А. Чорух, М.М. Нуризинова БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....	283
Б. Тасұов, Н.А. Нигетбаева ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚТЫҢ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	295
А.А. Таутенбаева, Г.М. Қусанов, Г.Турмуханова, Э. Куриэль-Марин, Б.Т. Абыканова ЗИЯТКЕРЛІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕР МЕН ВЕБ-ҚАУЫМДАСТЫҚТАР.....	306
А.Т. Тулебаева, М.К. Айтимов, Ш.М. Майгелдиева, Н. Йылдыз СЫР ӨҢІРІ АҚЫНДАРЫ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ-ДИДАКТИКАЛЫҚ САРЫНДАР МЕН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КӨЗҚАРАСТАР (Жүсіп Ешаниязұлы шығармалары негізінде).....	324
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Бұлбұл БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС АРҚЫЛЫ ЖЕТІЛДІРУ МҰМКІНДІКТЕРІ.....	337

ЭКОНОМИКА

Б.Х. Айдосова, А.А. Макенова, А.Ж. Бухарбаева, Е.Ж. Ыдырыс, Н.С. Қусаева МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ҚАРЖЫСЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	349
Р.К. Арзикулова, Ж.А. Қуатбеков, С.Қ. Темірхан, Ш.И. Алимкулова, Ч. Нұрғалиева «ҚАЗМҰНАЙГАЗ» ІРО-НЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ НАРЫҚҚА ӘСЕРІ.....	366
А.Д. Асанова, Л.Ж. Аширбекова ҚР ЖЕРГІЛІКТІ ӨЗІН-ӨЗІ БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ЖҰМЫСЫНДАҒЫ АШЫҚТЫҚ	380
Ж.А. Бабажанова, А.А. Тапалова, А.Т. Мелекова, Н.А. Ибадильдин, Г.С. Мукина ӨМІР СҮРУ ДЕНГЕЙІМЕН САПАЛЫ ӨМІР СҮРУ ДЕНГЕЙІ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ САНАТТАРЫ.....	390
А.Ә. Бодықова, Ж.Ш. Қыдырова, А.С. Шайнуров, А.Б. Алибекова, Э.Т. Темирбекова ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНДЕГІ ЖОҒАРЫ БІЛІМГЕ АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК ШЫҒЫНДАР.....	408
А.К. Бакпаева, Г.А. Оспанова, Ж.К. Басшиева, К.Н. Тастанбекова, М.Н. Нұрғабылов, А.А. Нұрғалиева ЖАҢА НДАНУДЫҢ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ НАРЫҚТАРЫНА ЖӘНЕ ОНЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ САУДА ҚАТЫНАСТАРЫНА ӘСЕРІ.....	420
Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, З.У. Джубалиева, А.К. Адельбаева, С. Дырқа АГРАРЛЫҚ ЭКСПОРТТЫҚ НАРЫҚТАРДЫ ДАМУЫ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	432
Б.М. Жұрынов ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ІРІ ҰЛТТЫҚ ХОЛДИНГТЕРІН БАСҚАРУДА ЖОБАЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ.....	445
Ж.С. Булхаирова, А.Б. Темирова, Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Ш.А. Капанова ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛДЫҚ АУМАҚТАРЫН ОРНЫҚТЫ ДАМУЫ.....	469

Н.А. Гумар, Г.А. Саймагамбетова, Ш.Е. Шалбаева, Т.К. Жолдасбаева, Л.А. Попп ӨНІРЛІК ЭКОНОМИКАНЫҢ БӘСЕКЕЛЕСТІК АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕЛЕРІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ.....	482
З.О. Иманбаева, М.А. Токтарова, М.Ш. Күшенова, Р.К. Айтманбетова, Гиорги Абуселидзе АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ СЕКТОРЫНДА БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	498
А.Т. Исаева, Д.О. Онолтаев, М.Н. Нургабылов, Н.Н. Чуприна, М.Т. Баетова ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ РӨЛІ.....	513
Ғ.Е. Керімбек, А.Ж. Машаева, А.Ш. Алимбетов, Г.К. Мусаева, Г.А. Куаналиева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТРАНЗИТТІК-КӨЛІК САЛАСЫНЫҢ ДАМУ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	528
А.П. Коваль, А.Б. Бекмагамбетов, Л.М. Шаяхметова, Ш.Т. Айтимова АҚШ ПЕН КАНАДА МЫСАЛЫН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕГІ ӨНДІРІСТІК ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ ЖІКТЕЛУІНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ.....	542
А.Т. Көкенова, А.Р. Шалбаева, И.Ю. Хан, К.К. Байгабулова, А.О. Демеубаева ТҰРАҚТЫ ДАМУ ЖАҒДАЙЫНДА АӨК ДАМУЫН БАСҚАРУДЫҢ ӨНІРЛІК СТРАТЕГИЯЛАРЫН ЗЕРТТЕУ.....	558
М.А. Меккин, Т.С. Куракбаева, С.К. Серикбаев, Ж.К. Кайрлиева, Б.С. Құлбай ПОСТКЕҢЕСТІК ЕЛДЕРДЕГІ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ.....	573
Е.Т. Мендіқұл, К.А. Утегенова, Н.Қ. Шекен, Д.А. Бекешева, А.Ж. Машаева ҚАЗАҚСТАННЫҢ КҮРІШ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІРІНДЕ ЛОГИСТИКА ЖҮЙЕСІН ҚҰРУ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ САУДАНЫ ДАМУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	588
Б.Б. Мубарақова, Д.С. Уразалимова, А.Ж. Мусина, Ж. Байшукурова, Р.С. Якудина ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ ТҰРАҚТЫ ҚР ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ДЕҢГЕЙІН ЖОҒАРЫЛАТУДЫҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	603
Г.Б. Нұрлихина, М.А. Мұкин, С.К. Сәрикбаев, Б.С. Құлбай, С.Т. Исағалиев ҚАЗАҚСТАН МЕН РЕСЕЙ АРАСЫНДАҒЫ КҮП ЖАҚТЫ ЫНТИМАҚТАСТЫҚТЫҢ ЖАҒДАЙЫ МЕН БҮЛАСАҒЫ.....	618
К.Б. Сатымбекова, М.У. Даурбаева, В.М. Карибов, А.Т. Райымбекова, Б.Ж. Корпалиева, И. Узун, А.А. Куралбаев КОМПАНИЯДА АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ЖӨНІНДЕГІ ЕСЕПТІЛІКТІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ ЖӘНЕ ОНЫ ТАЛДАУДЫҢ НЕГІЗДЕРІ.....	636
А. Серікқызы, Ә.С. Бақтымбет, С.С. Бақтымбет ЕЛДІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ШАРТТАРЫНДА АДАМИ КАПИТАЛДЫҢ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ.....	650
К.Н. Тастанбекова, А.М. Сапарбаева, С.А. Файзуллина, А.Е. Сарсенова, А.Т. Исаева, Хафез Абдо ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛДАРЫ.....	665
З.М. Турсынқұлова, Л.А. Омарбақиев, А.Ж. Түлеева, А.У. Абишова САЛЫҚ САЯСАТЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ӨМІР СҰРУ ДЕҢГЕЙІН АРТТЫРУҒА ӘСЕРІ.....	680
Н.А. Урузбаева, Ж.А. Бекмурзаева, Раб Наваз Лодхи МАҒҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ АЙМАҚТЫҚ ТУРИСТІК ӨНІМІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ: ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ТӘСІЛ.....	693
Л.М. Сембиева, Н. Шмиголь, Ж.А. Шанайбаева, Г.К. Бекбусинова, Ә.Ж. Исмаилова СЫРТҚЫ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНДАРЫНЫҢ САРАПТАМАЛЫҚ-ТАЛДАМАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН РЕФОРМАЛАУДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН АСПЕКТІЛЕРІ.....	709

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Б.Т. Абыканова, У.Т. Туленова, Ж.К. Салыкбаева, Али Чорух, А.А. Таутенбаева ПОВЫШЕНИЕ ПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПЕДАГОГОВ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛ.....	7
А. Абилкасымова, Н. Жапашов, Н. Жумабай, Е. Сандыбаев ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ LESSON STUDY УЧИТЕЛЯМИ, ПРЕПОДАЮЩИМИ И НЕ ПРЕПОДАЮЩИМИ STEM.....	22
Р.У. Альменаева, Н.Д. Андреева, Р.Х. Курманбаев, Б.А. Досжанов ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МОБИЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	33
Б. Анас, М. Скаков, Ш. Раманкулов, С. Есер ПРИНЦИПЫ ПОСТРОЕНИЯ УЧЕБНОГО СОДЕРЖАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «НАНОТЕХНОЛОГИИ И НАНОМАТЕРИАЛЫ» И ЭТАПЫ ОБУЧЕНИЯ.....	47
С.К. Асылбекова, А.Х. Давлетова, Г.Ф. Нурбекова, Ж.А. Беккожина, О.А. Айгунова ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА КАК ЧАСТЬ ТЕХНОЛОГИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА.....	58
Г.А. Абенова ПРЕПОДАВАНИЕ НЕОЛОГИЗМОВ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ.....	72
Ж.А. Байбатшаева, К.Т. Жанузакова ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ К ПРЕПОДАВАНИЮ ПРОЗЫ ОРАЗБЕКА САРСЕНБАЕВА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ.....	85
А.К. Бакажанова, А.Е. Сагимбаева, Р.А. Шоқанов СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ХИМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: КОМПЛЕКСНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ЦИФРОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ.....	95
Г.О. Беркинбаева, Ж.Б. Чилдибаев ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ГЕОГРАФИЧЕСКОЙ ОСОБЕННОСТИ ИЛЕ-АЛАТАУСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ПАРКА.....	109
К.Г. Балгинбаева, Д. Муса РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ НАВЫКОВ УЧИТЕЛЕЙ ЧЕРЕЗ ИНСТРУМЕНТАЛЬНО- МЕТОДИЧЕСКУЮ ПЛАТФОРМУ: КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ.....	123
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, А.Х. Касымова, Ж.К. Жалгасбекова, Р.Н. Шадиев МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВОГО УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА ПРИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ОБУЧЕНИЯ.....	134
Р.А. Ельгинова, Ж.К. Нурбекова, К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Ж.Б. Копеев СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ИНФОРМАТИКИ ПО ДОПОЛНЕННОЙ РЕАЛЬНОСТИ.....	149
Ш. Жанысбекова, Г.Сырлыбаева РАЗВИТИЕ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА: ИЗУЧЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДИК ФОРМИРОВАНИЯ У УЧАЩИХСЯ.....	162
Ж.Е. Зулпыхар, А.Р. Серикбаева, Г.Ф. Нурбекова, К.У. Кариева, И.М. Сирожидинова СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ СЕТЕВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	178
Б.З. Кенжегулов, Ж. Сайдолкызы, Р.Қ. Амангалиева, Д.А. Ахметбай, Р. Schmidt МЕТОДЫ РЕШЕНИЯ СЛОЖНЫХ ТРИГОНОМЕТРИЧЕСКИХ УРАВНЕНИЙ ИСКУССТВЕННЫМИ ПУТЯМИ В ПРОГРАММЕ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ.....	194

Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Урбисина, А.С. Омуралиев ВИРТУАЛЬНЫЙ КОНСТРУКТОР И СТЕМ-ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	212
А.А. Куралбаева, Г. Пилтен, Г.Н., Диханбаева, А.Ш. Жүнісова ОЦЕНКА ЧИТАТЕЛЬСКИХ ИНТЕРЕСОВ И ПРИВЫЧЕК БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ: НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	231
Р. Салыков, М. Скаков, И. Усембаева, Ш. Раманкулов, А. Чорух МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ STEAM В ОБУЧЕНИИ: ФОРМЫ И МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РАЗДЕЛА «ЭЛЕКТРИЧЕСТВО И МАГНЕТИЗМ».....	241
А.Ы. Сафаргалиева РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: БАЗОВЫЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ.....	253
А. Сейтмуратов, А. Нургалиева, С. Менлихожаева, Д. Жарылгапова, М. Парменова, Р.Ж. Мрзабаева, А.Б. Сакулова МОДЕЛЬ ПРОГНОЗИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ МАТЕМАТИЧЕСКИХ СТРУКТУР ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ МАТЕМАТИКИ.....	269
М.К. Скаков, Т.Н. Далабаев, А. Чорух, М.М. Нуризинова МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ.....	283
Б. Тасуов, Н.А. Ниегбаева ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ЭЛЕКТРОННОГО УЧЕБНИКА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ.....	295
А.А.Таутенбаева, Г.М. Кусайнов, Г.Б. Турмуханова, Ясмина Войводич, Б.Т. Абыканова СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ И ВЕБ-СООБЩЕСТВА В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ.....	306
А.Т. Тулебаева, М.К. Айтимов, Ш.М. Майгелдиева, Н. Ыылдыз ФИЛОСОФСКО-ДИДАКТИЧЕСКИЕ МОТИВЫ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ПОЭТОВ ЗЕМЛИ СЫРА (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЖУСИПА ЕШНИЯЗУЛЫ).....	324
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Бюльбюль ВОЗМОЖНОСТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ЧЕРЕЗ МАССОВЫЙ ОТКРЫТЫЙ ОНЛАЙН-КУРС.....	337

ЭКОНОМИКА

Б.Х. Айдосова, А.А. Макенова, А.Ж. Бухарбаева, Е.Ж. Ыдырыс, Н.С. Кусаева ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОВЕДЕНЧЕСКИХ ФИНАНСОВ.....	349
Р.К. Арзикулова, Ж.А. Куатбеков, С.К. Темирхан, Ш.И. Алимкулова, Ч. Нургалиева ВЛИЯНИЕ ИРО «КАЗМУНАЙГАЗ» НА РЫНОК КАЗАХСТАНА.....	366
А.Д. Асанова, Л.Ж. Аширбекова ТРАНСПАРЕНТНОСТЬ И ОТКРЫТОСТЬ В РАБОТЕ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РК.....	380
Ж.А. Бабажанова, А.А. Тапалова, А.Т. Мелекова, Н.А. Ибадильдин, Г.С. Мукина ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА И УРОВНЯ ЖИЗНИ НАРОДА – ПРИОРИТЕТНЫЙ ФАКТОР НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	390
А.А. Бодыкова, Ж.Ш. Кыдырова, А.С. Шайнуров, А.Б. Алибекова, Э.Т. Темирбекова ГОСУДАРСТВЕННЫЕ РАСХОДЫ НА ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	408
А.К. Бакпаева, Г.А. Оспанова, Ж.К. Басшиева, К.Н. Тастанбекова, М.Н. Нургабылов, А.А. Нургалиева ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ РЫНКИ И СВЯЗАННЫЕ С НИМИ ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ.....	420

Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, З.У. Джубалиева, А.К. Адельбаева, С. Дырка ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АГРАРНЫХ ЭКСПОРТНЫХ РЫНКОВ.....	432
Б.М. Журынов, ПРИМЕНЕНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УПРАВЛЕНИИ КРУПНЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ ХОЛДИНГОВ КАЗАХСТАНА В СФЕРЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	445
Ж.С. Булхайрова, А.Б. Темирова, Ш.Ж. Сейтжагипарова, Ш.А. Капанова УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ КАЗАХСТАНА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	469
Н.А. Гумар, Г.А. Саймагамбетова, Ш.Е. Шалбаева, Т.К. Жолдасбаева, Л.А. Попп СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МЕТОДИК ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	482
З.О. Иманбаева, М.А. Токтарова, М.Ш. Кушенова, Р.К. Айтманбетова, Абуселидзе Гиорги ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ БЛОКЧЕЙН В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОМ СЕКТОРЕ.....	498
А.Т. Исаева, Д.О. Онолгаев, М.Н. Нургабылов, Н.Н. Чуприна, М.Т. Баева РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	513
Г.Е. Керимбек, А.Ж. Машаева, А.Ш. Алимбетов, Г.К. Мусаева, Г.А. Куаналиева СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ И ЭКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ТРАНЗИТНО-ТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	528
А.П. Коваль, А.Б. Бекмагамбетов, Л.М. Шаяхметова, Ш.Т. Айтимова СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ И СТРАХОВЫХ РИСКОВ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРИМЕРЕ США И КАНАДЫ.....	542
А.Т. Кокенова, А.Р. Шалбаева, И.Ю. Хан, К.К. Байгабулова, А.О. Демубаева ИССЛЕДОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ АПК В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	558
М.А. Мекин, Т.С. Куракбаева, С.К. Серикбаев, Ж.К. Кайрлиева, Б.С. Кулбай СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАНАХ (НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА).....	573
Е.Т. Мендикул, К.А. Утегенова, Н.К. Шекен, Д.А. Бекешева, А.Ж. Машаева СОЗДАНИЕ СИСТЕМЫ ЛОГИСТИКИ В РИСОВОДЧЕСКОМ РЕГИОНЕ КАЗАХСТАНА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ.....	588
Б.Б. Мубаракова, Д.С. Уразалимова, А.Ж. Мусина, Ж. Байшукурова, Р.С. Якудина РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЗАНЯТОСТИ РК.....	603
Г.Б. Нурлихина, М.А. Мекин, С.К. Серикбаев, Б.С. Кулбай, С.Т. Исагалиев СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ МНОГОСТОРОННЕГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА КАЗАХСТАНА И РОССИИ.....	618
К.Б. Сатымбекова, М.У. Даурбаева, В.М. Карибов, А.Т. Райымбекова, Б.Ж. Корпалиева, И. Узун, А.А. Куралбаев СТРУКТУРА ОТЧЕТНОСТИ ПО ДВИЖЕНИЮ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ В КОМПАНИИ И ОСНОВЫ ЕЕ АНАЛИЗА.....	636
А. Сериккызы, А.С. Бактымбет, С.С. Бактымбет ВЛИЯНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА НА УРОВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	650
К.Н. Тастанбекова, А.М. Сапарбаева, С.А. Файзуллина, А.Е. Сарсенова, А.Т. Исаева, Хафез Абдо ОСОБЕННОСТИ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ИНФЛЯЦИОННОГО ПРОЦЕССА В КАЗАХСТАНЕ.....	665

З.М. Турсынкулова, Л.А. Омарбакиев, А.Ж. Тулеева, А.У. Абишова ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ КАЗАХСТАНА.....	680
Н.А. Урузбаева, Ж.А. Бекмурзаева, Раб Наваз Лодхи ФОРМИРОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА МАНГИСТАУСКОЙ ОБЛАСТИ: СТРУКТУРНЫЙ ПОДХОД.....	693
Л.М. Сембиева, Н. Шмиголь, Ж.А. Шанайбаева, Г.К. Бекбусинова, А.Ж. Исмаилова ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЭКСПЕРТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНЕШНЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА.....	709

CONTENTS
PEDAGOGYR

B.T. Abykanova, U.T. Tulenova, Zh.K. Salykbayeva, A. Çoruh, A.A. Tautenbayeva INCREASING SUBJECT COMPETENCIES AS A CONDITION FOR DEVELOPING THE TEACHERS' PROFESSIONALISM IN SMALL CLASS SCHOOLS.....	7
A. Abylkassymova, N. Japashov, N. Zhumabay, E. Sandybayev USE OF THE LESSON STUDY PROFESSIONAL DEVELOPMENT PROGRAM BY BOTH STEM AND NON-STEM TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	22
R.U.Almenayeva, N.D. Andreeva, R.H. Kurmanbayev, B.A. Doszhanov EXPERIMENTAL RESULTS OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS BASED ON THE USE OF MOBILE TECHNOLOGIES.....	33
B. Anas, M. Skakov, Sh. Ramankulov, S. Eser PRINCIPLES OF CONSTRUCTION OF THE EDUCATIONAL CONTENT OF THE DISCIPLINE «NANOTECHNOLOGY AND NANOMATERIALS» AND STAGES OF TRAINING.....	47
S.K. Assylbekova, A.Kh. Davletova, G. Nurbekova, Zh.A. Bekkozhdina, O.A. Aigunova CAREER GUIDANCE WORK AS PART OF THE TECHNOLOGY OF PEDAGOGICAL MONITORING.....	58
G.A. Abenova TEACHING NEOLOGISMS IN HIGHER EDUCATION.....	72
Zh.A. Baibatshayeva, K.T. Zhanuzakova APPLYING INNOVATIVE APPROACHES TO THE TEACHING OF ORAZBEK SARSENBAYEV'S PROSE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	85
A.K. Bakazhanova, A.E. Sagimbaiyeva, R.A. Shokanov IMPROVING CHEMISTRY EDUCATION: COMPREHENSIVE INTEGRATION OF INNOVATIVE DIGITAL TOOLS FOR FUTURE CHEMISTRY TEACHERS.....	95
K.G. Balginbayeva, D. Mussa DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SKILLS OF TEACHERS THROUGH AN INSTRUMENTAL AND METHODOLOGICAL PLATFORM: KEY ASPECTS.....	109
A. Bulshekbayeva, M. Suranshieva, Z. Beisembayeva, Zh. Asanhanova FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL-EMOTIONAL LEARNING (SEL) SKILLS OF FUTURE TEACHERS BASED ON INTERDISCIPLINARY INTEGRATION.....	123
A.Kh. Davletova, A.T. Nazarova, A.Kh. Kassymova, Zh.K. Zhalgasbekova, R.N. Shadiev METHODOLOGY FOR USING A DIGITAL EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL COMPLEX FOR DIFFERENTIATION OF TRAINING.....	134
R.A. Yeltinova, Zh.K. Nurbekova, K.M. Mukhamediyeva, G.Sh. Nurgazinova, Zh.B. Kopeyev CONTENT OF TRAINING A TEACHER OF INFORMATICS IN AUGMENTED REALITY.....	149
Sh. Zhanysbekova, G. Syrlybayeva DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCIES IN KAZAKH LANGUAGE TEACHING: EXPLORING EFFECTIVE METHODOLOGIES FOR STUDENT FORMATION.....	162
Zh.E. Zulpykhar, A.R. Serikbayeva, G. Nurbekova, K.U. Kariyeva, I.M. Sirojiddinova THE CURRENT STATE OF NETWORK TECHNOLOGY EDUCATION.....	178
B.Z. Kenzhegulov, Zh. Saidolkyzy, R.K. Amangaliyeva, D.A. Akhmetbay, P. Schmidt METHODS OF SOLVING COMPLEX TRIGONOMETRIC EQUATIONS IN ARTIFICIAL WAYS IN THE SECONDARY SCHOOL PROGRAM.....	194
G.R. Kochshanova, E.A. Aabykerimova, A.B. Turkmenbayev, B.T. Urbisinova, A.S. Omuraliev VIRTUAL CONSTRUCTOR AND STEM TECHNOLOGY AS A MEANS OF FORMING FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS.....	212
A. Kuralbayeva, G. Piltin, G.N. Dikhanbayeva, A.Sh. Zhunissova EVALUATION OF READING INTEREST AND HABITS OF PROSPECTIVE PRIMARY SCHOOL TEACHERS: THE CASE OF KAZAKHSTAN.....	231

R. Salykov, M. Skakov, I. Usembayeva, Sh. Ramankulov, A. Choruh INTERDISCIPLINARY STEAM TECHNOLOGY IN TEACHING: FORMS AND METHODS OF TEACHING THE SECTION «ELECTRICITY AND MAGNETISM».....	241
A.Y. Safargaliyeva DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION: BASIC NATIONAL VALUES.....	253
A. Seitmuratov, A. Nurgaliev, S. Menlikozhaeva, D. Zharylgapova, M. Parmenova, R.Zh. Mrzabayeva, A.B. Sakulova MODEL OF PREDICTIVE COMPETENCE OF MATHEMATICAL STRUCTURES FOR PROFESSIONAL TRAINING OF MATHEMATICS TEACHERS.....	269
M.K. Skakov, T.N. Dalabayev, A. Choruh, M.M. Nurizinova THE METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING THE SCIENTIFIC RESEARCH COMPETENCIES OF FUTURE PHYSICS TEACHERS.....	283
B. Tassuov, N.A. Niyetbayeva EFFECTIVENESS AND FEATURES OF AN ELECTRONIC TEXTBOOK IN THE LEARNING PROCESS.....	295
A.A. Tautenbayeva, G.M. Kussainov, G.B. Turmukhanova, E. Curiel-Marin, B.T. Abykanova SOCIAL NETWORKS AND WEB COMMUNITIES IN AN INTELLIGENT EDUCATIONAL SYSTEM.....	306
A.T. Tulebayeva, M.K. Aitimov, Sh.M. Maigeldiyeva, N. Yulduz PHILOSOPHICAL AND DIDACTIC MOTIVES AND PEDAGOGICAL VIEWS IN THE WORKS OF THE POETS OF THE LAND OF SYR (based on the works of Zhusip Yeshniyazuly).....	324
D. Shrymbay, E. Adylbekova, H.I. Bulbul OPPORTUNITIES TO IMPROVE THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS THROUGH A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE.....	337

EKONOMICS

B.Kh. Aidosova, A.A. Makenova, A.Zh. Bukharbaeva, E.Zh. Ydyrys, N.S. Kusaeva THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF BEHAVIORAL FINANCE.....	349
R. Arzikulova, Zh. Kuatbekov, S. Temirkhan, Sh. Alimkulova, Ch. Nurgaliyeva THE IMPACT OF «KAZMUNAYGAS» ON THE MARKET OF KAZAKHSTAN.....	366
A.D. Assanova, L.Zh. Ashirbekova TRANSPARENCY AND OPENNESS IN THE FUNCTIONING OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES IN KAZAKHSTAN.....	380
Zh. Babazhanova, A.A. Tapalova, A.T. Melekova, N. Ibadildin, G. Mukina PROBLEMS OF INCREASING THE QUALITY AND STANDARD OF LIFE OF THE PEOPLE – A PRIORITY FACTOR OF THE NATIONAL ECONOMY.....	390
A. Bodykova, Zh. Kydyrova, A. Shainurov, A. Alibekova, E. Temirbekova GOVERNMENT SPENDING ON HIGHER EDUCATION IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES.....	408
A. Bakpayeva, G. Ospanova, Zh. Bashieva, K. Tastanbekova, M. Nurgabylov, A. Nurgaliyeva THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON AGRICULTURAL MARKETS AND RELATED TRADE RELATIONS.....	420
E. Balapanova, A. Jussibaliyeva, Z. Dzhubaliev, A. Adelbayeva, Dyrka Stefan PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL EXPORT MARKETS.....	432
B.M. Zhurynov APPLICATION OF PROJECT MANAGEMENT TOOLS IN THE MANAGEMENT OF LARGE NATIONAL HOLDINGS OF KAZAKHSTAN IN THE FIELD OF INDUSTRY.....	445
Zh. Bulkhairova, A. Temirova, Sh. Seiitzhagyparova, Sh. Kapanova SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN KAZAKHSTAN AT THE PRESENT STAGE.....	469

N. Gumar, G. Saimagambetova, Sh. Shalbaeva, T. Zholdasbaeva, L. Popp COMPARATIVE ANALYSIS OF METHODS FOR ASSESSING THE COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE REGIONAL ECONOMY.....	482
Z. Imanbayeva, M. Toktarova, M. Kushenova, R. Aitmanbetova, George Abuselide THEORETICAL ASPECTS OF THE APPLICATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	498
A. Issaeva, D. Onaltayev, M. Nurgabylov, N. Chupryna, M. Bayetova THE ROLE OF YOUTH NON-GOVERNMENTAL THE ROLE OF STATE REGULATION IN THE MODERN ECONOMY.....	513
G. Kerimbek, A. Mashayeva, A. Alimbetov, G. Mussaeva, G. Kuanaliyeva STATE OF DEVELOPMENT AND ECONOMIC-LEGAL FOUNDATIONS OF THE TRANSIT-TRANSPORT SECTOR OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	528
A. Koval, A. Bekmagambetov, L. Shayakhmetova, Sh. Aitimova COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CLASSIFICATION OF INDUSTRIAL AND INSURANCE RISK IN ECONOMIC ACTIVITY USING THE EXAMPLE OF THE USA AND CANADA.....	542
A.T. Kokenova, A.R. Shalbayeva, I.Yu. Khan, K.K. Baigabulova, A.O. Demeubaeva THE STUDY OF REGIONAL STRATEGIES FOR MANAGING THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	558
M. Mekin, T. Kurakbaeva, S. Serikbaev, Zh. Kairlieva, B. Kulbay IMPROVING THE SYSTEM OF STATE REGULATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES IN POST-SOVIET COUNTRIES.....	573
Y.T. Mengdikul, K.A. Utegenova, N.K. Sheken, D.A. Bekesheva, A.Z. Mashayeva CREATION OF A LOGISTICS SYSTEM IN THE RICE GROWING REGION OF KAZAKHSTAN AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TRADE.....	588
B. Mubarakova, D. Urzalimova, A. Mussina, Z. Baishukurova, R. Yakudina DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE AS A FACTOR OF INCREASING THE LEVEL OF EMPLOYMENT IN THE RK.....	603
G. Nurlikhina, M. Mekin, S. Serikbaev, B. Kulbay, S. Isagaliev STATE AND PROSPECTS OF MULTILATERAL COOPERATION BETWEEN KAZAKHSTAN AND RUSSIA.....	618
K. Satymbekova, M. Daurbayeva, V. Karibov, A. Raiymbekova, B. Korpaliyeva, Y. Uzun, A.A. Kuralbayev THE STRUCTURE OF MONEY MOVEMENT REPORTING AND THE BASIS OF ITS ANALYSIS IN THE COMPANY.....	636
A. Serikkyzy, A.S. Baktymbet, S.S. Baktymbet HUMAN CAPITAL ASSESSMENT IN THE CONDITION OF COMPETITIVENESS OF THE COUNTRY.....	650
K. Tastanbekova, A. Saparbayeva, S. Faizullina, A. Sarsenova, A. Issaeva, Hafez Abdo FEATURES AND SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE INFLATIONARY PROCESS IN KAZAKHSTAN.....	665
Z. Tursynkulova, L. Omarbakiyev, A. Tuleeva, A. Abishova THE IMPACT OF TAX POLICY ON IMPROVING THE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION OF KAZAKHSTAN.....	680
N.A. Uruzbayeva, Zh.A. Bekmurzayeva, Rab Nawaz Lodhi FORMATION OF A REGIONAL TOURISM PRODUCT OF THE MANGYSTAU REGION: A STRUCTURAL APPROACH.....	693
L.M. Sembiyeva, N. Shmygol, Zh.A. Shanaibayeva, G.K. Bekbusinova, A.Zh. Ismailova SOME ASPECTS OF THE REFORM OF THE EXPERT AND ANALYTICAL ACTIVITIES OF THE EXTERNAL STATE AUDIT BODIES.....	709

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 29.02.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 1.

---

*РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*